

חכמים³².

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: המספר בשבחו של הקדוש ברוך הוא יותר מדאי — נעקר מן העולם³³. שנאמר: "היסופר לו כי אדבר אם אמר איש כי יבלע".

והכי דריש ליה לקרא: היסופר כל שבחו של מקום אם ארכה בדברי שבח? ³⁴ ואם בכל זאת אמר לעשות כן — "כי יבלע"!

דרש רבי יהודה איש כפר גבוריא, ואמרי לה: איש כפר גבור חיל: מאי דכתיב: "לך דומיה תהלה"?

דסמא דבולה, מבחר כל הסממנים —

משותקא, שלא להרבות בדברים. והיינו קרא ד"לך דומיה תהלה".

כי אתא רב דימי, אמר: אמרי במערבא: מלה — בסלע, משותקא — בתריין³⁵ כלומר, אם תרצה לקנות את המלה בסלע — קנה את השתיקה בשתים³⁶.

שנינו כמשנתנו: קראה על פה לא יצא וכו'.

מנלן?

אמר רבא: אתיא "זכירה" — "זכירה". כתיב הכא במגילה: "והימים האלה נזכרים", וכתיב התם בפרשת עמלק: "כתב זאת זכרון בספר"³⁷. מזה להלן — בספר, אף כאן —

יכולין להיות רק אצל בני אדם. ע"כ אין לנו לשבח את הקב"ה — רק בתארים שנאמרו בתורה, ושנתקנו ע"י חז"ל. ולכן כל המספר בשבחו יותר מדי, הוא כעין מנאץ — ונעקר מן העולם.

34. כך פירש רש"י. והמהרש"א פירש, דהך "יסופר" — משמע יותר מדי, שהוא מלשון ספירה.

35. האדמו"ר מרוזין היה אומר: איזוהי מלה השווה סלע? כאשר "משותקא" — בתריין. דהיינו, אם נשאר אצל האומר שתי פעמים מלים אחרות — שלא אמרן. ומזה נלמד מעלת השתיקה!

36. עיין במהרש"א שמבאר, דהאי מילתא קאי אדלעיל, לגבי המספר בשבחו של מקום יותר מדי.

37. איתא בשו"ע [או"ח סי' תרפ"ה ס"ז], די"א שקריאת פרשת זכור — מדאורייתא היא. ובהגהות הגר"א שם ציין לגמרא זו. ועיי"ש עוד

דאמרינן, אי לאו דאמרינהו משה רבינו באורייתא, ואתו אנשי כנסת הגדולה ותקנינהו בתפלה — לא היונן יכולין למימר להו, ואת אמרת כולי האי ואזלת?! משל למלך בשר ודם, שהיו לו אלף אלפים דינרי זהב, והיו מקלסין אותו בשל כסף, והלא גנאי הוא לו!?"

32. כך כתב רש"י. והקשה הטורי אבן, אם אין מי שיכול להשמיע תהלתו של הקב"ה, א"כ איך תקנו חכמים לספר בשבחו של מקום?

והביא דבירושלמי בברכות [ריש פרק ט'] איתא: "היסופר לו וכו' אם בא אדם לספר גבורותיו של הקב"ה מתבלע מן העולם. אמר ר' שמואל בר נחמן: מי ימלל גבורות ה' — כגון אני וחבריי". משמע דחכמים גדולים כר' שמואל וחבריו, יש רשות בידם לספר גבורתו של מקום.

33. האורח ישרים כתב בהבנת מאמר זה, כי באמת כל מדותיו של הקב"ה אשר אנו מכנים אותו בהם, כמו רחום וחנון וכדו', אינן אלא עפ"י מה שאנו רואים בעינינו את הנהגתו של הקב"ה, ואינן באין אלא לשבר את האזן. אבל באמת, המדות כמו רחום וחנון וכעס ונקמה וכו'